

БРОЈ 10 ЛЕПУА

НАРОД

Рукописи се не враћају

Огласи и белешке не
влађују се по погодба.Редакција је у уједињеној
Фонкковој бр. 20Гласиле уредника
ДРАГ. С. ГОГИЋ„Народ“ излази свакога
дана по подне.Штампарница се налази у Фран
ковој улици бр. 20.

Власник

КРСТА Ђ. МИЛЕТИЋ

Српски социјалисте

Познато је да су српски социјалисте у три маха изнели своје гледиште на садашњи рат и његове циљеве: једна је представка Срба социјалиста из Босне, други је програм Срба социјалиста из Србије и трећи је говор социјалистичког српског представника на социјалистичком конгресу у Бордоу. О свима овим трима изјавама, један од наших познатих социјалиста послао нам је ове напомене:

То су три декларације које су дале три разне групе. Једна у Француској, једна из Аустрије, а једна из окупираних Србије, то нам и даје могућност да тачно изведемо и разумемо држање наших социјалиста како у погледу рата, тако и у погледу решења проблема светских, а нарочито југословенског.

Све три декларације имају у ствари један смисао, један дух; исте прилике значи стварају исте идеје. Оне траже решење југословенског питања уједињењем у једну државу, независну, самосталну. То је врла тачно гледиште и од великог је моралног дејства.

Декларација из Београда тражи као услов уједињења са Босном и Херцеговином, а посредно и Далмацијом, сједињење са Црном Гором. Хрватску и друге земље преко не спомињу због тога што тамо има такође социјалиста који су преко Др. Радошевића изјавили такође жељу за уједињењем са Србијом. Тиме је постигнуто јединство мисли и идеја.

Прво треба решити национална питања, груписањем нација што ће тек омогућити културу и решења свију друштвених питања. Социјалисте нису индиферентни према ропству нација, јер буржоазија од поробљених нација ствара екстра профите. Треба знати да социјалисте нису противу националног уједињења, нису антинационалисте наравно нису шовинисте, јер видимо да је шовинизам штетан и у

међудржавном односу опасан и за одбацивање.

Даље ове декларације траже слободу свију нација, без анексија и оштета. А то је парола Споразума, нашта Централне Силе неће пристати, јер се зна зашта су почеле рат: ради завојевања, пошто је њихов капитализам толико развијен да су му недовољне њихове пијаци и колоније, а није хтео да се мирним путем то реши, помогнут апсолутизмом и милитаризмом. Следствено рат ће уништити те корене, да се неби понова појавио.

Несме се закључити да је по њиховом сватању рат својевољан: не, он је историјски условљен, има да реши историјска питања, и он их мора решити на начин како ће се омогућити бржи развој привреде и културе. Због тога и несме да се заврши са status quo. Тако се има разумети оволика акција социјалиста свију земаља.

Пасусом о привредном уништењу Србије од стране Аустро-Мађара—Бугара даје се сведочанство о стању које су завеле Централне Силе, најбољи одговор на намере њихове и уједно оптужба противу њихових социјалиста, који толерирају такав рад. Истина због тих изјава, као и о анексији Босне и Херцеговине и Далмације, нису се могли вратити натраг.

Веома је важна изјава босанских социјалиста о стању код Југословена у Аустрији, добар пример како би било са свима које хоће да анектирају у име културе.

Ми се радујемо овим изјавама које у сагласности са изјавама социјалиста савезничких дају моралну потпору демократским тежњама које се испољавају у целом Споразуму. То је једна гаранција више да ће се рат завршити повољно по демократију и мале народе.

ВЕНИЗЕЛОС НА ПУТУ

Рим. — Интервјуисан од посланика Рајмонда, Вени-

зелос пошто је поменуто прилике, које су изазвале, несугласице између Грчке и Италије, а којих више нема, додао је:

„Мој је програм и сувише познат да би се могло посумњати да ћемо испунити обавезе које смо примили и учврстили у току наших посета у Паризу и Лондону. Моја политика према Споразуму потпуно је лојална и сасиоји се формалном поштовању уговора.“

Венизелос сада посећује италијански фронт, где ће да примени италијански краљ.

НАД МАНХАЈМОМ

Лондон. — Министарство војно-јавља да је примило овај извештај о ваздушном лету, извршеном 11. овог месеца над Манхајмом.

Два одељења од по 10 апарата летела су изнад објектива готово истовремено и, у пркос жестокој топовској ватри која је била управљена против њих, бацали су бомбе са висине од преко 3000 стопа. Бачено је 16 бомба од 112 ливара и две бомбе од 203 ливре. На главној станици примећене су четири експлозије, више других у фабрикама у Линцу, две у Лудвигсхафену, више других на мајуру између Мунденхајма и Фајценхајма. Све ове експлозије снимљене су на самим местима.

Непријатељска одељења састављена од по 11 апарата изашла су намама на сусрет. Од њих је свега 5 успело да се дигну на висину наших апарата, али нису покушали да изврше напад.

Одбранбе и топови у околини Манхајма сбороили су један од наших апарата. Један од наших осматрача је рањен, али се вратио.

Магда је много сметала нашем лету. Прелетели смо многе вароши у долини Рајне.

ИЗ ИТАЛИЈЕ

Рим. — Сенат је отпочео дебате у тајној седници. Он ће одложити у недељу.

Г. Бирардини, посланик из Удине, постављен је за известиоца у скупштинском одбору, који ће предати краљу честитку за Нову Годину.

Аустријски лист »Цајт« јавља да је бечка општина излепила по вароши царев указ којим се наређује, да се становништву разда храна која је заплена у Венецији.

Два италијанска заробљеника, аутомобилисти, заробљени

за време повлачења побегли су и дошли до Пјаве, коју су препливали. Они причају како се рђаво поступа са становништвом у окупираним крајевима. Аустријанци су поку-

нили сав новац, за која дају карте за килограм брашна и хлеба недељно на једно лице, приморавајући све становнике оба пола да копају ровове и утврђују бодљикаве жице.

НАРЕДБА ГЕНЕРАЛА ТИЈОМА

Нови командант источне војске генерал Тијома упutio је ову наредбу свима савезничким трупама на македонском фронту:

»Влада француске Републике, са једногласним пристанком савезничких сила, поверила ми је да узем врховну команду над источном војском, што је за мене највећа част. Ја ћу се трудити да извршим ту тешку дужност. Знајте унапред да могу рачунати на сарадњу вас свих, у толико више што спроводимо један исти циљ, који значи општу и потпуну победу свих цивилизација противу свих варварстава. Источна војска, која овде на историјскоме земљишту, сједињује у својем борбеном духу већину просвећених народа, она је оличење тога ратничкога света. Ми ћемо наставити борбу без колебања, уверени да наши напори неће бити узалудни. У успесима што сте из задобили налазим залог да ћете још више прибавити славе својој славној застави. Поздрављам ту заставу са великим поверем и најискренијим дивљењем.«

ДАЛМАЦИЈА

IX.

Дође 1912 година, и ми видимо уз прваке осталих странака у земљи и сва два првака Др. Дринковића и Др. Крстеља у редовима поборника у борби за народно јединство Срба, Хрвата и Словенаца. Међу првима, Др. Крстељ као председник шибенске општине, а Др. Дринковић, као члан исте општинске управе, сазивају општински одбор и догађа се, што већ пре, при пасусу о општинама споменуемо.

Дође и Видовдан 1914 године и похиташе далматински Соколи под српском и хрватском заставом на мало Косово поље код Книна, и под српском заставом Др. Дринковић присутнима, ватреним говором улива наду да ће брзо доћи час, кад ће под истом оном заставом доћи браћа осветници Косова, да ослободе и њих од немачког и мађарског јарма. У том истом моменту — судбина хтеде — Принцип је у Сарајеву опалио два метка.

И дођоше дани искушења, запалила се Европа, а међу првим транспортом од 400 лица далматинске интелегенције налазе се у депортацији за Марибор, оковани, као најгори злочинци, и Др. Дринковић и Др. Крстељ.

Народни борци не клонуше; стојачки трпе насиља, јер виде у својим патњама васкрсење свога тројменог народа.

Имамо још да поменемо Српску странку на брморју. Она, после рјечне резолуције реорганизована, у непрестаној је сарадњи са хрватском странком и хрватском демократском странком. Наугледнији њени чланови јесу Др. Јован

Баљак, адвокат у Задру, Др. Перо Кнежевић и Др. Влахе Матијевић, адвокати у Дубровнику.

Данас, у бурном свом времену, не само што не постоји ни једне странке у Далмацији, него ни једног поштеног човека, који не би заступао идеју народног уједињења у једну независну државу. Овај је рат, кроз глад и крв, очеличио њихове карактере, и животи гину, исчезavaju поборници за народна права, али духови погинулих лебде још над живима и бодре их, да издрже до срећног краја.

У екојомском погледу Далмација је, после сиротице Истре најзапуштенија земља у дуалистичкој монархији.

Без жељезница, без путева, она је потпуно изолована од свог природног залеђа Босне и Херцеговине, без којег она не може никада, да се економски подигне.

Једна и то ускотрачна жељезница, која веже у последње време Далмацију са Босном, јесте друга, која води из Сарајева преко Мостара на Метковић, где се одваја један мали окрјај до Гружа код Дубровника и до Зеленике у Боки-Которској. Та је жељезница чисто стратегијске прирбде, и нема за Далмацију никакве економске важности.

Народ тражи своје право, тражи, да се подигну жељезнице, да се споји Сплит са Босном и са Хрватском. Борба се око тога води већ двадесет година, али без успеха.

Последњих година владини кругови тобож попустише, и доиста израдеше пројект же-

железничке пруге, једне, која би водила из Сплита преко Аржано Бугојно у Босну, а друге, која би водила из Сплита преко Книна на Бихаћ и Карловац у Хрватској, и даље до аустријске границе. Ова би пруга била врло јефтина, јер нема много теренских препрека, али Маџари устадоше против остварења и једног и другог пројекта. За пројект на Босну у опште не пристају Маџари, а за пројект преко Хрватске траже модификације, и ако те модификације коштају двоструко. Маџари дозвољавају трасу железничке пруге преко Книна на Оточац и Огулин, преко готово непроходних горских лаваца, јер наравно та пруга не би конкурисала прузи Пешта—Рајека, као она Сплит—Книн—Бихаћ карловац.

Пругу преко Босне ни под којим условима Маџари не дозвољавају, јер не дају они да босанска територија постаје залеђе приморја, које није у њиховој власти. Она се боје да би тиме изгубили цео утицај и на Босну и на суседну Славонију.

И тако због царинско трговинске маџарске полетике Далмација вечно испашта.

Пруге су остале само у пројекту, а 10 милиона круна као прва сума предвиђених за трасу ових пруга године 1913. године аустријска влада је дала на расположење албанском принцу Виду, као финансијску помоћ своје експоненту у Доачу.

ДВА ОБЗИРА

Базел. — Немачка влада дала је Шајдеману, вођи социјалистичке већине пасош да иде у Штокхолм на договор са руским большевизима. Берлинер Најесте Нахрихтен« јављају да се у Штокхолму налази и познати тајни саветник посланства Риулер.

На супрот томе влада је одбила да изда пасоше представницима социјалистичке мањине, која су такође желели да иду.

ОЧАЈНЕ ФИНАНСИЈЕ

Берн. — Од краја јула 1914. аустроугарска банка није никако објављивала свој биланс и тек 6 децембра ове године одлучила се да то учини. Извештај који је прочитан на главном збору даје за право песимистима, који већ одавно протестују.

У јулу 1914 метална баначка готовина износила је 1260 милиона круна а циркулација новчаница била је око три милијарде. Крајем новембра 1917 златна готовина са кредитима на страни износи нешто преко милијарде круна, док је циркулација новчаница достигла у то време седамнајест милијарди и седам стотина милиона круна. Однос готовине према циркулацији је дакле, пет и по од сто.

Али треба напоменути да је и овај однос нетачан; метална готовина је у ствари далеко мања од милијарде, јер уговори и кредити на страни, који у њој фигурирају у суми од 815 милиона, рачунају се ал пари. Стварна вредност металне готовине не износи више од 400 милиона круна и тако је права гаранција још више умањена.

Овом извештају управног одбора аустроугарске банке није потребан никав коментар.

ГЕНЕРАЛ АЛЕНБИ

Лондон. — Име генерала Едмунда Алени данас је познато широм целог света. У Историја оно ће бити забележено као име овога команданта британских трупа који је после толико векова, повратио Јерусалим Хришћанству. Као и лорд Френч, као и Дуглас Хег, Уилман Робертсон, као и покојни генерал Мол, и Алени је један из плејаде оних коњачких енглеских официра која је данас позната као плејада великих војсковођа.

Едмунд Алени има данас педесет и шест година. Свршивши Краљевски Војни Колец, 1882 године постао је драгонски официр. После тога одлази са једном експедицијом у Источну Африку у тако звани Бечуаваланд. Ту он, 1888 године поста и капетан. Од 1889 до 1893 године био је ађутант свога пука. После тога оде на генералштаб, и 1897 године би наименован за мајора. У то се време и оженио. Имао је у браку јединца сина који је, ту скоро погинуо. Доцније, у јужно афричким ратовима, сдвикао се јако са колоном коју је преводио.

У рат улази као командант једне коњачке дивизије, и он је један од првих који се искрцава на војашћу зону. 9 августа он је већ на позицијима код Мовса, и тог дана већ су се десили први енглеско-немачки коњачки сукоби. — Битка код Мовса отпоче 11. августа.

Почетком ове године он је постао командант армије која је оперисала у Египту, и од тога доба почињу негова велики успеси у Палестини која су се, ту скоро, крунисали заузећем Јерусалима.

СЛОВЕНСКИ ПРОТЕСТ

Цирих. — »Наје Фраје Пресе« у своје броју од 1. децембра доноси ово:

»Председништва Чешког Савеза, Југословенског Клуба и украјинског парламентарног председништва, издали су, поводом максималистичке понуде за мир и изјаве аустријске владе о тој понуди, овај комунике:

»Понуда за мир садашње руске владе не оснива се само на прин-

ципу: без анексија и ратних контрибуција, већ и на принципу самоопредељења свих народа, што је наша влада префутала и прешла преко тога. За то констатујемо, да основа на којој аустријска влада, према изјави г. министра председника жели да ступи у преговоре, у овој најважнијој тачки, стоји у потпуној противности са условима манифеста о миру данашње руске владе, упућеним свима народима заробљених држава, јер у овој руској понуди су на првом месту истакнуте гаранције за самоопредељење, међутим изјава, учињена од стране аустријског министра председника, у споразуму са министром спољних послова, својим ћутањем, баш те главне услове, како изгледа, жели да искључи. С обзиром на такву супротност, налазимо, да се овим већ отпочетим преговорима не може на тај начин закључити мир, због чега морамо да учинимо одговорном нашу владу. Са нашег гледишта пак, ми још једанпут констатујемо, да остајемо чврсто уз своју декларацију, коју смо дали 30 маја ове године, и у којој је захтевано потпуно самоопредељење свих народа«.

СРПСКА ИЗЛОЖБА

»Нју-Јуроп« јавља да је у Лондону озвучена, у Грефтоновој Галерији, под високом патронатством Њ. В. Краљице Александре и уз помоћ »Српског Релеф Фунда« и Српског Црвеног Крста, велика Српска Изложба. На изложби су изложени нови радови Ивана Мештровића, слике Ф. Рачкога и скултуре и ба релефи А. Росандића. Уз то иде и Српска Ратна фотографска Секција, као и изложба радова српских избеглица са Корзике.

За време изложбе, три пута недељно, даваће концерте из области словенске музике, Владимир Розинг уз суделовање још неких познатијих музичара. Тако исто држаће се и предавања о Србији и Југословенству, и држаће их: Томас Џексон, Артур Ивнс, Вилем Стед, Чедомил Мијатовић, Веселички и Николај Велимировић.

САОПШТЕЊА

ЧИТУЉА. Синоћ око 8 сати напрасно је умро у кафани код »Битоља«, Веља Ђирић, стаклорезац. Погреб ће му бити сутра пре подне из српске болнице. —

Ожаловљени: жена; Спасенија, браћа; Миливој, Драгољуб и Велизар, сестре; Милева и Косара и синови; Војислав и Радомир.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

Преко дана само жива артиљеријска акција у Шомпањ, у области бргова и на десној обали Мезе, на сектору Безонво. — Нема пешадијске акције.

Извештај Штаба Источне Војске. — Рђаво време и јаки сметови спречили су операције.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

На фронту Камбреа у току успешних противнапада добио смо заробљеника и митраљеца. Наше трупе повратиле су највећи део положаја на »Уелш Риџу«. на фронту Ипра прошле ноћи смо померили своју линију нешто у напред с обе стране пруге Ипр Стаден.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

Луче су на сектору Монте Томба француске тру-

пе једним величанственим јуришем заузеле непријатељске положаје између Остерија де Монфенера и Норинцине. Пошто су саопределили упоран непријатељски отпор наши савезници су се чврсто задржали на заузетим положајима. Ове храбре трупе су заробиле 44 официра и 1548 војника и заплениле 60 митраљеза и 7 топова као и више рововских брзометних топова и обилан материјал.

Енглеске и италијанске батерије и авијатичари успешно су сарађивали у овој акцији.

Непријатељски авијатичари су се прошле ноћи и по трећи пут вратили на Падову. Од 9 до 3 сато ноћу бацили су више десетина бомба, коју су начиниле мало жртава. Свега је пет лица рањено, од којих је једна жена.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

БЕРН. — Федерални швајцарски савет забранио је извоз накита.

ЛОНДОН. — Рајтсера агенција сазнаје из италијанског главног штаба да на бојишту пада бура од снега. Непријатељ је потпуно обуставио пешадијске нападе.

ЦИРИХ. — Граф Чернин оболео је од катар у цревима са повећањем температуре.

КИЈЕВ. — Оде се састао један савет савезничких и неутралних земаља да проуче мере за личну и имовну заштиту странаца у Русији.

АМСТЕРДАМ. — Дописник »Телеграфа« из Берлина сазнаје да међу руским заробљеницима постоје велике несугласице у погледу на стање у Русији. Сваки дан има препирке између присталица Лењинових и његових противника. Да не би избили крвави сукоби Немци су одвојили једне и друге у засебне логоре. Осим тога Немци врше велику пропаганду међу заробљеницима, нарочито брошурама у којима се за рат криви Енглеска.

БЕРН. — Пангерманистичка штампа са презрењем пише о немачким предлозима у Брест Литовску. — Минхенер Најесте Нахрихтен« пишу: Ми црвенимо од стида кад поредимо. Бизмаркове услове за мир са овим, које данас предлажу наши дипломати који наше победе претварају у поразе. — »Франкфуртер Цајтунг« каже: »Против предлози не дају наде да ће се скоро доћи до мира.

АМСТЕРДАМ. — Један холандски број видео је остатке једног Цепелина у слобо-

двој зони Северног Мора. На њему није било ни-ог живог.

ПАРИЗ. — Према тачном рачуну Аустроугарска не располаже са више од 79 дивизија и према томе не може послати никаква појачања на западни фронт.

ПЕТРОГРАД. — Јапанска колонија из Москве отпутовала је.

ЖЕНЕВА. — Коментаристи даваће Нобелове награде међународном друштву Црвеног Крста у Швајцарској. »Локал Анцајгер« каже да ће ова одлука навћи на опште одобравање, јер су поданци свих заробљених држава уживали благодети ове установе.

ЛОНДОН. — Доњи Дом је изгласао ванредне кредите којим се маринско особље повећава за 50.000 људи.

ЦИРИХ. — Једна депеша из Берлина јавља да ће се створити нарочито министарство за вођење сумаренског рата.

АТИНА. — Српски краљ Петар настанио се у Кастиелу до Атине и ту ће провести зиму.

ПЕТРОГРАД. — Органи Совјета и других максималистичких листова јако се љуте на немачке услове они се надају да ће моћи да побуне немачке класе.

МАЛИ ОГЛАСИ

У недељу 17. децембра ове год. отварам гостионицу »ВОЈВОДИНА« у Егнатиевој ул. бр. 282. друга трамвојска станица од Римске капије ка железничкој станици. Умољавам поштовану публику за посету, а ја ћу се трудити да их услужим што бољим јелом и пићем као и раније. Споштовањем Ђура Јовановић Росоманац бив. гост. код Колумбо«